

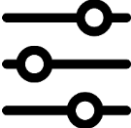

DIDACTISCHE WERKVORMEN (FOCUS OP DIFFERENTIËREN)

Didactische werkvormen zijn de basis van een goede les. Ze bepalen hoe leerlingen leren en actief meedoen. In een klas met veel verschillen tussen leerlingen is het belangrijk om te differentiëren. Dit betekent dat het klasgebeuren zich aanpast aan de verschillende behoeften van leerlingen om iedereen te laten groeien. Dit kan bijvoorbeeld door afwisseling in werkvormen, uitleg, hulp en evaluatie.

LEGENDE

DIFFERENTIËREN IN:	PICTO:
TIJD	
INSTRUCTIE	
OMGEVING	
NIVEAU	
TAALNIVEAU	
VORM	

INHOUDSTABEL

Legende.....	1
Inhoudstabel	2
Bingokaart	3
Bookwidget.....	4
Casussen	5
Detectivewerk.....	6
Drie woorden	7
Elk een deel van de puzzel	8
Flitskaarten	9
Hoekenwerk	10
Laat je leiden bij het tekenen.....	11
Memory.....	12
Mindmap.....	13
Peer teaching.....	14
Piramide.....	15
Placemat.....	16
Retrieval grid.....	17
Rollenspel	18
De spin	19
Tafelrondje.....	20
Tweepraat – rondpraat	21
Twee vergelijk.....	22
Webquest.....	23
Welk woord weg.....	24
Referentielijst.....	25

BINGOKAART

15 minuten

4-5 personen

Werkwijze:

1. Verdeel de klas in groepen van 4-5 leerlingen.
2. Uitleg: Vorm een lijn van 5 kruisjes op je kaart (horizontaal, verticaal of diagonaal). Wie dat als eerste doet, roept "BINGO!" en wint. (Tip: projecteer voorbeelden)
3. Geef elke leerling een bingokaart met dezelfde vragen in een andere volgorde.
4. Stel om de beurt een vraag uit de lijst aan een groepslid.
 - o **JA?** Schrijf de naam van die leerling bij de vraag.
 - o **NEE?** Schrijf niks.
5. Elke vraag mag maar 1x per leerling worden gesteld. Luister goed naar elkaar!
6. De groep beslist zelf wie begint en hoe ze vragen stellen (bv. om beurt?).
7. Speel het bingospel.

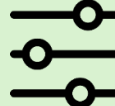
Benodigheden:

- Bingokaart voor elke leerling
- Schrijfgerief
- Eventueel instructie + voorbeeld geprojecteerd

Differentiatie:

- Variatie volgens leeftijd cf. diverse bingospellen (Werken met prenten, leerlingen kunnen vragen aflezen, leerlingen formuleren zelf vragen)
- Leerlingen stellen vragen in een andere taal, vb. Frans
- Individueel: leerlingen lopen rond en stellen vragen aan iemand die ze tegenkomen

BOOKWIDGET

Opdracht-afhankelijk

Min. 1 personen

Werkwijze:

1. Leerkracht maakt een bookwidget en stuurt link door naar leerlingen.
2. Bij het opstellen van je bookwidget kan je rekening houden met de noden van je klasgroep (zie differentiatie voor tips).

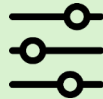
Benodigdheden:

- Computer voor elke leerling
- Internet

Differentiatie:

- Tips invoegen
- Vraagstelling aanpassen
- Tekst laten voorlezen (algemeen – tekstselectie toestaan)
- Opdrachten op niveau (webquest)
- Werken op eigen tempo
- Optie om een opdracht meerdere keren te kunnen indienen
- Feedback toevoegen aan opdrachten

CASUSSEN

20-30 minuten

min. 1 personen

Werkwijze:

1. Elke leerling ontvangt een eigen casus. Ze nemen die door en beantwoorden de bijhorende vragen.
2. Klassikale bespreking

Benodigheden:

- Casus

Differentiatie:

- Complexiteit van de casus
- Extra info en hulpmiddelen
- Vraagstelling aanpassen (bv. meerkeuze t.o.v. open vraag)
- Individuele bespreking
- Een casus hoeft niet altijd op papier te zijn. Dit kan ook een video- of luisterfragment zijn.

DETECTIEWERK

20 - 30 minuten

Min. 1 personen

Werkwijze:

1. De leerlingen krijgen hun verbeterde opdracht terug. De leerkracht duidt de fouten echter niet aan, enkel hoeveel fouten er aanwezig zijn.
2. De leerlingen zoeken naar hun fouten en verbeteren ze.

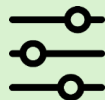
Benodigheden:

- Verbeterde opdrachten

Differentiatie:

- De begeleiding die je biedt aan de leerlingen bij het opsporen van je fouten (bv. type fout, waar de fout zich bevindt...).
- Je kan zelf lesmateriaal voorzien met fouten in die de leerlingen moeten zoeken.

DRIE WOORDEN

5 - 10 minuten

Min. 3 personen

Werkwijze:

1. Leerlingen schrijven drie woorden op die ze associëren met een bepaald onderwerp.
2. Vervolgens delen ze hun woorden met de klas en werken ze samen om een zin te maken waarin alle drie de woorden worden gebruikt.

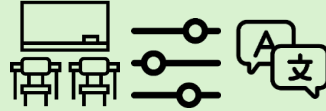
Benodigheden:

- Schrijfgerief

Differentiatie:

- Aantal woorden die ze moeten zoeken en een zin mee maken.
- Aanreiken van een lijst met woorden waarmee ze een zin kunnen maken.
- Beginletter geven van woorden.

ELK EEN DEEL VAN DE PUZZEL

Min. 20 min

Min. 4 personen

Werkwijze:

1. Elk groepje van vier leerlingen krijgt een deel van de info.
2. De leerlingen lezen de stukjes tekst individueel.
3. De leerlingen vertellen elk om beurt in het team wat ze gelezen hebben.
4. Met de verkregen info kunnen ze de opdracht/de vraag oplossen.
5. Bij de klassikale nabespreking wijst de leerkracht één leerling per team aan die terugkoppelt.

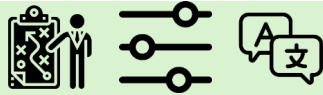
Benodigheden:

- Een tekst opgedeeld in verschillende delen.

Differentiatie:

- Visualisatie voorzien
- Lengte van tekst
- Aangepaste woordkeuze voor de gegeven info

FLITSKAARTEN

15 minuten

2 personen

Werkwijze:

1. Leerkracht maakt flitskaarten.
2. Leerlingen werken in duo om elkaar op te vragen.
3. Leerling 1 heeft een stapeltje flitskaarten voor zich en leest voor- en achterkant voor aan leerling 2.
4. Als een kaart is voorgelezen wordt hij onderaan de stapel gelegd.
5. Als alle kaarten zijn voorgelezen start je opnieuw. Leerling 1 leest de voorkant voor en zorgt dat leerling 2 de achterkant niet kan lezen.
6. Leerling 2 neemt bij een correct antwoord het kaartje bij zich. Indien fout wordt het antwoord opnieuw gegeven en het kaartje opnieuw onderaan de stapel gelegd.
7. Ga zo door tot de volledige stapel doorgegeven is.
8. Wissel de rollen voor een volgend stapeltje.

Benodigheden:

- Flitskaarten

Differentiatie:

- Aantal woorden opvragen
- Stap 3 + 4 overslaan
- Visualisaties toevoegen

HOEKENWERK

10 minuten

4-5 personen

Werkwijze:

1. De leraar geeft drie of vier mogelijke onderwerpen aan in de hoeken van de ruimte.
2. De leraar vraagt aan de leerling om hun favoriete hoek te noteren op een papiertje en vervolgens naar de hoek van hun keuze te gaan.
3. De leerling praat met de andere leerling over de gekozen hoek, aan de hand van een Twee-gesprek Op Tijd of een Rondpraat, waarbij ze elkaar vertellen over de gemaakte keuze.
4. Vervolgens luisteren ze naar de leerlingen die voor een andere hoek hebben gekozen en vatten ze dit samen.

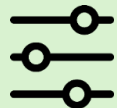
Benodigdheden:

- Papier
- Balpen

Differentiatie:

- Verlengde instructie.
- De instructie wordt geprint en in de hoek gelegd/opgehangen.
- Er worden mogelijke gespreksonderwerpen of vragen per hoek klaargelegd als inspiratie.
- Vertaalapp gebruiken als de hoeken over een nieuwe taal gaan.

LAAT JE LEIDEN BIJ HET TEKENEN

lesdeel

2 personen

Werkwijze:

1. De leerlingen gaan in duo's zitten.
2. Het duo bestudeert een tekening gedurende één minuut.
3. Het duo draait de tekening om of legt die aan de kant.
4. Elke leerling maakt de tekening binnen de twee minuten zo goed mogelijk na.
5. Neem nu opnieuw de tekening en vergelijk ze met jouw eigen tekening: wat tekende je juist en wat ben je vergeten te tekenen?
6. Vergelijk nu jouw tekening met die van je buur en vertel aan elkaar wat je juist tekende en wat je verkeerd tekende. Onthoud vooral wat juist was. Hiervoor krijg je 30 seconden.
7. Leg nu opnieuw de tekening aan de kant/draai ze om.
8. Teken nu samen gedurende anderhalve minuut de tekening zo juist mogelijk na op een nieuw blad. Denk hierbij aan wat ieder van jullie juist tekende.
9. Neem nu de eerste tekening terug en vergelijk ze met jullie tekening: vertel aan elkaar hoe je samen aan deze tekening hebt gewerkt. Zijn jullie nog iets vergeten?

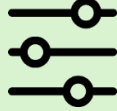
Benodigheden:

- Een tekening
- Tekenmateriaal

Differentiatie:

- Je kan meer instructie geven.
- Visualiseren van de tijd (time-timer).
- Het ene duo kan langer werken aan de opdracht.
- Verschil in moeilijkheidsgraad van tekening/symbool.

MEMORY

10 - 15 minuten

Min. 2 personen

Werkwijze:

1. De leerkracht legt de regels van het memoryspel uit.
2. Leerlingen spelen in tweetallen of in kleine teams een memoryspel.
3. Iedere leerling zoekt twee passende kaartjes.
4. Als ze een paar vinden, mogen ze de kaarten houden.
5. Het spel gaat door totdat alle paren gevonden zijn.

Benodigdheden:

- Memorykaarten (met afbeeldingen, woorden, cijfers of andere lesmaterialen)

Differentiatie:

- Achterkant van de kaartjes zijn in een andere kleur. De leerling kan beter matchen.
- Paren maken met complexere woorden/zinnen.
- Aantal te zoeken koppeltjes kaarten.
- Aparte rustige speelhoek (prikkelarmer).

MINDMAP

10 - 15 minuten

Min. 1 personen

Werkwijze:

1. Begin met een centraal idee of onderwerp in het midden van je papier/bord. Dit vormt het startpunt van de mindmap.
2. Voeg hoofdthema's toe met dikke lijnen.
3. Voeg gedetailleerde informatie toe met dunne lijnen.
4. Maakt het visueel aantrekkelijk en duidelijk.

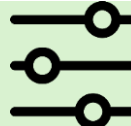
Benodigheden:

- Papier/bord
- Kleurstiften

Differentiatie:

- Gebruik kleuren en iconen voor visueel ingestelde leerlingen.
- Geef ingewikkeldere thema's aan snelle leerlingen.
- Maak samen de mindmap aan het bord.
- Gebruik digitale tools.
- Laat een mindmap maken in duo's.
- Geef een zwakkere leerling een voorgetekende mindmap (enkel woorden invullen).
- Geef meer tijd indien nodig.

PEER TEACHING

5 - 10 minuten

Min 2 personen

Werkwijze:

1. De docent kiest het onderwerp en verdeelt de studenten in paren of kleine groepen.
2. Elke leerling of groep krijgt de taak om een onderdeel van het onderwerp uit te leggen aan anderen.
3. De leerlingen presenteren hun uitleg aan hun medeleerlingen, beantwoorden vragen en geven voorbeelden.
4. Na elke uitleg geven leerlingen elkaar constructieve feedback.
5. De groep bespreekt samen wat goed ging en wat beter kan.

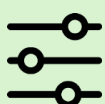
Benodigdheden

- Feedbackformulieren
- Schrijfgereedschap voor het noteren van ideeën, vragen of samenvattingen.

Differentiatie

- Bied flexibele onderwerpen aan afhankelijk van de leerling.
- Pas de tijd per presentatie aan.
- Bied meer hulpmiddelen aan om de leerstof te begrijpen.
- Laat een groepje noteren.

PIRAMIDE

1 lesuur

alle leerlingen

Werkwijze:

1. Begin met de fundamenteën van het onderwerp. Dit zijn de meest eenvoudige en brede concepten.
2. Bouw geleidelijk aan verder naar meer complexe of specifieke ideeën, waarbij elke laag van de piramide de basis ondersteunt van de vorige.
3. Aan de top van de piramide staan de geavanceerdere concepten of toepassingen die de fundamenteën combineren.
4. Laat leerlingen de concepten die ze geleerd hebben, verbinden en toepassen in een bredere context.

Benodigdheden:

- Een piramidestructuur om de opbouw van kennis duidelijk weer te geven (bijv. een diagram of grafiek).
- Werkbladen

Differentiatie:

- Begin met basisconcepten voor leerlingen die moeite hebben met het onderwerp.
- Gebruik diepere lagen van de piramide voor leerlingen die de basis snel begrijpen en meer uitdaging nodig hebben.
- Geef leerlingen die sneller leren extra tijd om verder naar de top van de piramide te werken, terwijl anderen zich kunnen concentreren op de lagere lagen.
- Voor visuele leerlingen kun je een visuele piramide gebruiken, voor auditieve leerlingen kun je uitleg geven en voor kinesthetische leerlingen kun je activiteiten aanbieden die de piramide in de praktijk toepassen.

PLACEMAT

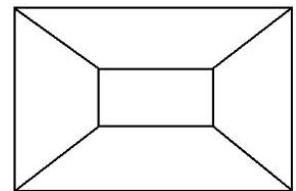
lesdeel

4 personen

Werkwijze:

1. Elk groepje van vier leerlingen krijgt een vel papier, met in het midden een rechthoek.
2. Vanuit de hoeken van de rechthoek trekken de leerlingen lijnen naar de hoeken van het papier. Op die manier ontstaan er nog vier vakken, voor elk groepslid een. Of je gebruikt een van de voorbeelden.
3. De leerkracht geeft een opdracht en elke leerling schrijft in zijn eigen vak zijn ideeën en antwoorden op.
4. Daarna gaan de leerlingen overleggen en formuleren ze een gemeenschappelijk antwoord.
5. Dat schrijven ze op in de gemeenschappelijke rechthoek.
6. Daarop volgt de klassikale uitwisseling.

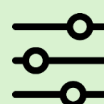
Benodigdheden:

- Papieren placemat
- Schrijfgerief

Differentiatie:

- Gerichte vragen noteren op de placemat.
- Voldoende tijd geven om een eigen deel in te vullen.
- Pré-instructie geven
- Complexere concepten bij bepaalde leerlingen.

RETRIEVAL GRID

20 - 30 minuten

Min. 2 personen

Werkwijze:

1. Maak een rooster met vakken voor vragen of concepten.
2. Leerlingen vullen het grid in met informatie die ze zich herinneren.
3. Laat leerlingen de info in het grid bespreken.
4. Bespreek de antwoorden en geef feedback.

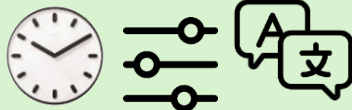
Benodigheden:

- Een grid: papieren of digitale tabel.
- Schrijfgerief

Differentiatie:

- Eenvoudigere of complexere vragen, afhankelijk van het niveau.
- Pas tijd aan op snelheid van de leerling.
- Visueel: voeg visuele hulpmiddelen toe.
- Geef een grid met meer of minder vakken.
- Geef feedback tijdens het bespreken van de info.

ROLLENSPEL

5-10 minuten

min. 2 personen

Werkwijze:

1. Kies een scenario en deel rollen uit.
2. Leg de situatie, rollen en doelen uit.
3. Leerlingen spelen hun rol en interageren.
4. Bespreek wat goed ging en wat geleerd werd.
5. Geef gerichte feedback op de uitvoering.

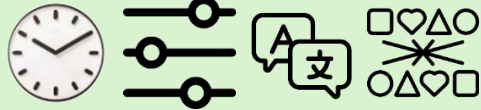
Benodigheden:

- Scenario of script.

Differentiatie

- Geef scenario's op maat van het niveau.
- Geef de ene leerling een eenvoudigere of complexere rol.
- Pas tijd aan voor verschillende leerlingen.
- Laat het rollenspel spelen apart van de klas.

DE SPIN

Lesdeel

Min. 4 personen

Werkwijze:

1. De leerkracht verdeelt papier en stiften en vertelt het onderwerp.
2. De leerlingen moeten brainstormen rond het onderwerp. Zowel algemene ideeën als detailonderwerpen kunnen aan de orde komen. De brainstorm verloopt volgens de wijzer van de klok zodat elke deelnemer aan bod komt.
3. Er kan met een taakverdeling gewerkt worden. De organisator leidt de taak in goede banen. De secretaris noteert in spinvorm.

Benodigheden:

- papier
- schrijfgerief

Differentiatie:

- Geef leerlingen pré-instructie.
- Voldoende tijd geven om ideeën te formuleren.
- Geef leerlingen meer of minder poten van de spin: differentiëren in aantal pootjes.

TAFELRONDJJE

Lesdeel

4-5 personen

Werkwijze:

1. De leerkracht stelt een vraag of opdracht met verschillende mogelijke antwoorden.
2. Leerlingen krijgen bedenktijd.
3. Een werkblad of teamwerkstuk wordt doorgegeven; iedereen schrijft een antwoord of levert een bijdrage.
4. De leerkracht wijst iemand aan om de resultaten te verwoorden.

Verschillen in tafelrondjes:

- **Tafelronde Per Tweetal:** Partners wisselen van beurt.
- **Tafelronde & Consensus:** Leerlingen bereiken eerst consensus voordat ze een antwoord noteren.
- **Simultaan Tafelronde:** Elke leerling schrijft op hun eigen blad en draait deze rond, zodat iedereen kan bijdragen. De leerkracht stopt als de tijd om is of wanneer de leerlingen het teken 'duim omhoog' geven.
- **Teken per beurt:** Leerlingen tekenen om de beurt een deel van een werkstuk.

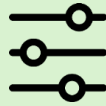
Benodigheden:

- Werkblad/teamwerkstuk.

Differentiatie:

- Differentieer in moeilijkheidsgraad.
- Gebruik visualisaties.
- Geef gerichte vragen.
- Geef keuzeopties voor de antwoorden.

TWEEPRAAT – RONDPRAAAT

Lesdeel

Min. 2 personen

Werkwijze:

1. Tweepraat: Leerlingen vormen duo's en bespreken een vraag, stelling of probleem. Ieder geeft om beurten zijn/haar mening, vult aan of reageert. Tijdslimiet: bv. 1-2 minuten per persoon.
2. Rondpraat: Duo's worden onderdeel van een kleine groep (4-6 lln). Ze bespreken samen de inzichten die ze tijdens de tweepraat hebben opgedaan. Iedereen komt aan de beurt.
3. Mix of op tijd:
 - Bij **mix**: De duo's/groepen wisselen van samenstelling, zodat leerlingen met anderen verder praten.
 - Bij **op tijd**: De activiteit wordt strak gestuurd door een timer, zodat er in een bepaald ritme gewisseld wordt tussen tweepraat en rondpraat.

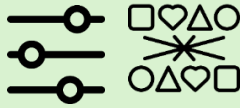
Benodigheden:

- Vragen of stellingen: Zorg voor prikkelende onderwerpen of problemen.
- Timer: Om de tijdsduur te bewaken bij het 'op tijd'-model.
- Optioneel: Werkbladen om gedachten en inzichten te noteren.

Differentiatie:

- Moeilijkheidsgraad vragen/stelling: gebruik eenvoudige stellingen voor beginners. Geef complexere vragen of open problemen aan gevorderden.
- Gebruik van extra materiaal: beginners kunnen starten met een gestructureerd werkblad om hun gedachten op papier te zetten. Gevorderden voeren de gesprekken vrijer en diepergaand.
- Duo's vormen: laat zwakkere leerlingen samenwerken met sterkere leerlingen om van elkaar te leren. Mix de groepen zo dat iedereen nieuwe ideeën en invalshoeken hoort.

TWEE VERGELIJK

lesdeel

Min. 4 personen

Werkwijze:

1. Introductie: leg uit dat leerlingen twee dingen (bv. landen, gebeurtenissen of ideeën) gaan vergelijken. Geef een duidelijk doel: bv. verschillen en overeenkomsten benoemen, of een conclusie trekken.
2. Vergelijken: gebruik een tabel of een Venn-diagram met 2 overlappende cirkels. Leerlingen vullen overeenkomsten in het midden van het diagram in, en verschillen aan de buitenzijden.
3. Laat leerlingen hun vergelijking bespreken in groepjes of klassikaal. Stimuleer hen om hun keuzes toe te lichten en conclusies te trekken.

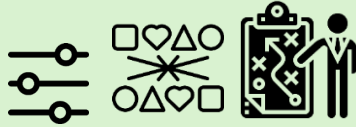
Benodigdheden:

- Werkblad of digitaal hulpmiddel: een tabel om verschillen/overeenkomsten te noteren.
- Onderwerpen om te vergelijken: dit kan van alles zijn, zoals dieren, historische gebeurtenissen, of theorieën.
- Optioneel: hulpmiddelen zoals bronnen, afbeeldingen of tekstfragmenten.

Differentiatie:

- Onderwerp: gebruik eenvoudige onderwerpen voor beginners (bijvoorbeeld 'hond' en 'kat').
Kies complexere onderwerpen of abstracte begrippen voor gevorderden.
- Materiaal: laat beginners werken met een ingevuld voorbeeld of een lijst met eigenschappen. Daag gevorderden uit om zelf kenmerken te bedenken of extra bronnen te raadplegen.

WEBQUEST

15 minuten

4-5 personen

Werkwijze:

1. Stel een centrale opdracht of onderzoeksvraag op (bv: "Hoe kunnen we duurzamer leven?").
2. Verdeel de opdracht in duidelijke stappen (informatie zoeken, analyseren, verwerken en presenteren).
3. Selecteer betrouwbare websites als startpunten, zodat leerlingen gericht kunnen zoeken.
4. De leerlingen starten met een inleiding waarin de opdracht en doelen worden uitgelegd.
5. De leerlingen zoeken online info, beantwoorden vragen en verwerken die tot een eindproduct (bv. een presentatie, verslag of poster).
6. Laat de leerlingen samenwerken in groepjes of zelfstandig werken.
7. De leerlingen presenteren hun eindproduct aan de klas of leveren het in bij de leerkracht.
8. Bespreek samen wat ze geleerd hebben en geef feedback.

Benodigdheden:

- Computers of tablets met internettoegang.
- Mogelijke sites voor gratis opmaak webquests: Google Sites, Canva, Wakelet, Microsoft Sway (enkel gratis voor Microsoft-gebruikers), Edmodo, Google Classroom. Eventueel Bookwidgets.

Differentiatie:

- Aanpassen bronnen: eenvoudige opdrachten en bronnen voor beginners, complexere voor gevorderden.
- Beginners werken met voorgeselecteerde bronnen, gevorderden zoeken en beoordelen zelf.
- Soort presentatie: beginners maken een eenvoudige presentatie, gevorderden een rapport of voorstel.
- Aanbieden van stappenplannen
- Leerlingen werken in duo's

WELK WOORD WEG?

20 - 30 minuten

Min. 1 personen

Werkwijze:

1. Maak rijen van bv. vier woorden. Drie woorden horen bij elkaar, één woord past niet.

Voorbeeld: *fiets – auto – trein – koe* (koe is geen vervoermiddel).

2. De leerlingen bekijken de woorden, kiezen welk woord er niet bij past en schrijven hun reden op. Ze werken individueel, in duo's of in groepjes.
3. Bespreek samen de antwoorden. Laat leerlingen uitleggen waarom ze een woord hebben gekozen.

Benodigheden:

- Lijsten met bv. vier woorden.
- Werkbladen of een digitaal document om antwoorden op te schrijven.

Differentiatie:

- Woordgebruik: gebruik eenvoudige woorden voor beginners, complexere voor gevorderden.
- Werkvormen: sterke leerlingen werken zelfstandig, zwakkere in duo's.
- Visuele ondersteuning: voorzien van afbeeldingen voor visuele ondersteuning.
- Soorten antwoorden: beginners geven korte antwoorden, gevorderden beargumenteren hun antwoord uitgebreider.

REFERENTIELIJST

Betrokkenheid verhogen met actieve economische werkvormen, M. Osmani. PXL Education, academiejaar 2023-2024. Bachelorproef

Coöperatieve Leerstrategieën research, principes en de praktische uitwerking. Kagan & Kagan, 2013. Bazalt Educatieve Uitgaven. Iban 9789461181718

Pocket didactiek app